

**EINDVERSLAG 'TORI WOWOJO'
ONDERDEEL VAN HET MOENGO FESTIVAL OF THEATRE AND
DANCE, SURINAME, SEPTEMBER 2014**

**Een samenwerking van:
Zinaplatform Amsterdam, Nederland
Tembe Art studio Moengo, Suriname**

**Initiator festival: Marcel Pinas
Concept en uitvoering Tori Wowojo: Sophia Jonker**

**Gesubsidieerd door:
Het Johan Ferrier Fonds
De Nederlandse Ambassade Suriname
Stichting Zinaplatform**

INHOUDSOPGAVE

Samenvattende evaluatie

Beschrijving proces

Research

Interviews

Schrijven

Opnemen

Montage

Masseuses

Installatie

Evaluatie doelstellingen

Financiële verantwoording

bladzijde 3

bladzijde 4-15

bladzijde 4

bladzijde 4-10

bladzijde 10

bladzijde 10-11

bladzijde 12

bladzijde 12-13

bladzijde 14-15

bladzijde 16-18

bladzijde 19

SAMENVATTING

De Beauty Verhalen Salon op Moengo is geslaagd, we hebben er een andere naam aan gegeven: 'De Toli Wowojo' in het Aukaans of 'De Tori Wowojo', in het Sranan Tongo. Dit betekent 'verhalenmarkt', een plek waar mensen samen komen om tori's te delen, verhalen. En dat was het ook. In mijn projectplan schreef ik over mijn angst dat mensen misschien 'hun vuile was niet buiten wilde hangen' of dat 'de aanraking' een taboe zou zijn, maar vanaf het eerste moment dat ik iemands handen in de mijne nam en al masserend een verhaal liet horen van de Aukaanse Erna of Ruth die ik in Nederland al had opgenomen, verdwenen die angsten als sneeuw voor de zon. Ik ben heel hartelijk ontvangen en mensen wilden graag hun verhalen delen.

Tijdens mijn zoektocht kwam ik uiteenlopende standpunten tegen. Mensen die niks meer hadden met 'die rituelen' en volledig in de kerk opgingen tot mensen die er hun levensmissie van maken om de marroncultuur niet verloren te laten gaan. Zelf vond ik het best pijnlijk om te zien dat een cultuur die zo gevochten heeft voor haar bestaansrecht nu zo gemakkelijk lijkt te vervagen. Het viel me op door het gesprek hierover te openen dat veel mensen nog wel bezig zijn met hun cultuur of dat de cultuur gewoon aan het veranderen is. Alle gesprekken kwamen terug op het thema; 'wat hou ik vast en wat laat ik achter'. Vanwege het grote netwerk en de bekendheid van Marcel Pinas vond ik al snel vier mensen die ik mocht interviewen voor de nieuwe verhalen. Het uitwerken van deze interviews en ze omschrijven tot monologen nam veel tijd in beslag. De opnames en het monteren van de verhalen was ook een grote klus, maar na een aantal technische tegenslagen, kwam alles gelukkig precies op tijd klaar.

Het vinden van de masseuses ging ook erg soepel. Het uitleggen van de installatie liet ik over aan de ervaring. Alle vrouwen heb ik thuis bezocht, een handmassage gegeven en een verhaal laten horen. Vervolgens vroeg ik ze of ze dit tijdens het festival in mooie kostuums ook wilden doen. En zo had ik ineens zes masseuses! De installatie stond erg mooi op een achterveld van het festival, onder de bomen. De tafel zat constant vol, maar er liep niet veel kijkpubliek langs, dat vond ik jammer. Het festival was zo opgezet dat er een hoofdveld was met een enorm podium, eetkraampjes en hele luide muziek. Ik kon daar met installatie niet staan, door de harde muziek zouden de verhalen niet te horen zijn. Aan de ene kant jammer, want ik had de installatie zichtbaarder willen maken, maar aan de andere kant was het ook intiem en bijzonder.

De MC van het hoofdpodium riep steeds om dat er verhalen te horen waren onder het genot van een massage. Dan zag je ineens stroompjes mensen vanuit het volle hoofdveld naar ons toe lopen om plaats te nemen op ons roze eiland onder de prachtige bomen en sterrenhemel van Moengo. De reacties waren hartverwarmend. Zowel van de oudere als van de jongere mensen, zowel mannen als vrouwen. Velen vroegen 'wanneer komen jullie naar de stad? Iedereen moet dit meemaken!' Vooral bij de jonge mensen had de installatie een grote impact. Ik ben zeer tevreden over het eindresultaat. Voor een volgende keer weet ik alleen wel dat 7 weken echt te kort is en zal ik meer tijd inplannen.

BESCHRIJVING PROCES

Research

Het was erg fijn om op Moengo aan te komen met de kennis die ik had opgedaan tijdens mijn research in Nederland. Doordat ik de verhalen van Erna en Ruth kon laten luisteren kwam ik heel gemakkelijk in gesprek met de mensen van Moengo. Na het luisteren van een verhaal werd het gesprek over 'wie ben je?', 'wat betekent jouw cultuur voor jou', 'wat heb je van je ouders meegekregen', 'wat was de smaak van jouw jeugd', 'wat draag je nog over aan je eigen kinderen', 'waar zit een frictie tussen oud en nieuw?' snel geopend. Juist doordat ik een Nederlandse ben en de cultuur niet door en door ken werden de mensen die ik sprak uitgedaagd om de verschillende aspecten van hun cultuur echt te definiëren. In de gesprekken werden in het begin vrij algemene voorbeelden gegeven van 'je weet wel die culturele dingen als iemand doodgaat, of als iemand Pangri krijgt'. Dan zei ik steeds weer, 'nee dat weet ik niet, vertel me precies. Hoe gaat het, hoe ging het bij jou?'.

De vier nieuwe verhalen die ik opnam zijn van twee vrouwen en twee mannen in uiteenlopende leeftijdsgroepen en verschillende manieren van cultuurbeoefening. Ik had graag de taal leren spreken, maar daar was de tijd echt te kort voor, gelukkig verstond ik wel een heleboel.

De research ging soepel, maar ik zou graag nog eens terug gaan en echt lang meedraaien in een dorp om dieper en dieper de cultuur te beleven.

Interviews

Naam	Titel	Duur
1: Erna, 45 jaar	<i>"Van Baka Kroppie naar Moengo, naar Paramaribo naar Amsterdam"</i>	11.45 min
2: Ruth, 34 jaar	<i>"Aidamee: Zij die vreugde brengt"</i>	10.08 min
3: Mayentha, 20 jaar	<i>"Mijn zwangerschap is een geschenk van God, ik heb het alleen te vroeg gehad."</i>	11.23 min
4: Marcel, 43 jaar	<i>"Ik weet wat ik waard ben. Jij mag me noemen wat je wilt."</i>	10.46 min
5: Bajesi, 70 jaar	<i>"Het bos is mijn thuis, daar voel ik nooit angst."</i>	11.23 min
6: Abessa, 30 jaar	<i>"Als je ziet waar mijn moeder woont? Als kapitein van een dorp?"</i>	10.54 min
7: Erna, 45 jaar	<i>"Mi kummopo a Baka Koppie go a Mongo, kummopo a Mongo go a Faansi Se, kummopo a Faanse se, go a foto, fu foto go a Bakaa Kondee."</i>	11.20 min

Ik heb met verschillende mensen gesprekken gevoerd en zes mensen uitgekozen om te interviewen. Ik wilde dat alle zes de verhalen vanuit ander standpunt werden verteld en verschillende aspecten vanuit de cultuur aanhaalden.

Zoals ik in mijn projectplan al schreef wilde ik in de zes verhalen een route maken van een Aukaans dorp, naar Moengo, naar Paramaribo naar Nederland en uitzoeken in hoeverre de marroncultuur nog een rol speelde in de levens van de mensen naarmate ze verder van hun geboortegrond verwijderd raakten.

Verhalen vanuit Nederland

Ruth

"Ik erger me dood aan de vrije opvoeding in Nederland, van 'dat kind mag alles'. Als ik Adaimee zeg; 'neem dit glas en zet het voor me in de keuken', zegt ze 'nee, je zet zelf'. Typisch Nederlandse opvoeding. Ik ben blij met hoe ik ben opgevoed, maar zou ik mijn kinderen net zo opvoeden, dan staat gelijk jeugdzorg op de stoep."

Ruth is een Moengonese vrouw die in Capelle aan den IJssel woont. Ze verteld over haar jeugd en de komst naar Nederland op latere leeftijd. Ze verteld over de struggle van het opvoeden van haar dochter in Nederland. Op het moment van het interview was ze zwanger van een tweeling. 'Hoe kan je je kind opvoeden volgens jouw culturele normen en waarden in een maatschappij waar de normen en waarden anders zijn?', dat is een vraag waar Ruth mee bezig is.

Erna

"Ik ben een marronvrouw. Een marronvrouw moet de dingen die je ouders je hebben geleerd, eigenlijk niet achter laten. Hier in Nederland kan ik mijn dingen niet doen, maar ik vergeet het niet. Als je nu een kostgrondje voor me openkapt en zegt: 'Erna, kijk hier, dit is voor jouw, kostgrondje, plant het'. Ik plant alles, ik weet er alles van."

Erna is een moeder van zes kindere. Ze is opgegroeid op het kamp Baka Kroppie vlakbij Moengo. Vanuit daar vertrok ze naar Moengo en tijdens de binnenlandse oorlog vluchtte ze naar Frans Guyana. Daarna verhuisde ze naar Paramaribo. Sinds zes jaar woont ze in de Amsterdamse Bijlmer met haar man en vijf kinderen, het oudste kind is in Suriname achter gebleven. Ze verteld over de route van haar leven; Van Baka Kroppie, naar Moengo, naar Frans Guyana, naar Paramaribo naar Amsterdam.

Verhalen uit Moengo

Marcel

"Ik heb een naam, Marcel. En ik weet wat ik waard ben.

Verder mag je me noemen wat je wilt.

Bosneger, Marron, Ndjuka, Boslancreool, weggelopen slaaf. Maakt me niet uit.

In de stad kwam ik erachter dat ik een marron ben.

'je bent zo dom als een Ndjuka', 'zo dom als een marron'.

Dat zeiden ze in de klas als je een som niet kon maken."

Marcel verteld over zijn drijfveer om zich in te zetten om de marroncultuur niet verloren te laten gaan. In zijn verhaal komt de discriminatie waar je als marronjongen in Paramaribo mee te maken krijgt aan bod. De vooroordelen over marrons komen in zijn persoonlijke verhaal naar voren. Hij verteld over zijn waardering voor de marroncultuur en hoe hij dit via kunst aan kinderen en jongeren wil overdragen.

Bajesie

"Een Kankantrie mag je nooit zomaar omkappen.

Tijdens de slavernij liepen mijn voorouders weg, ze vluchtten naar het bos.

We hadden niks. Of eigenlijk? We hebben alles, we hebben het bos. In het bos heeft die Kankantrie ons beschermd. Het is een woudreus, met heel grote sporen.

Als het onweert, dondert, grote regen, dan gaan die weggelopen slaven in die spoor schuilen, met palmladeren erover. De Kankantrie, een schuilplaats."

Bajesie is 70 jaar heeft 23 kinderen en woont afwisselend in Moengo, Petondro of zijn ontspanningsoord in het bos. Hij is het liefst in de natuur en weet alles van geneeskrachtige planten en kruiden. Bajesie verteld over de koloniale invloeden die nog steeds in de gemeenschap voelbaar zijn. Hij is Christen en Marron en verteld waarom dit goed samen kan.

Mevrouw Marie

Verteld door dochter Abessa:

“Op een dag stuurde Granman Gacon de boodschap dat in de dorpen langs de Cottica vier vrouwelijke kapiteins moesten komen. Die boodschap kwam naar Ofia Olo. De Granman is de baas over alle marrons van boven Marrowijne en Cotticagebied. Het dorp ging vergaderen. Iedereen zat op een rij. Toen ze om de beurt een naam mochten noemen, noemde iedereen de naam van mijn moeder, Marie. Ze waren het allemaal eens.”

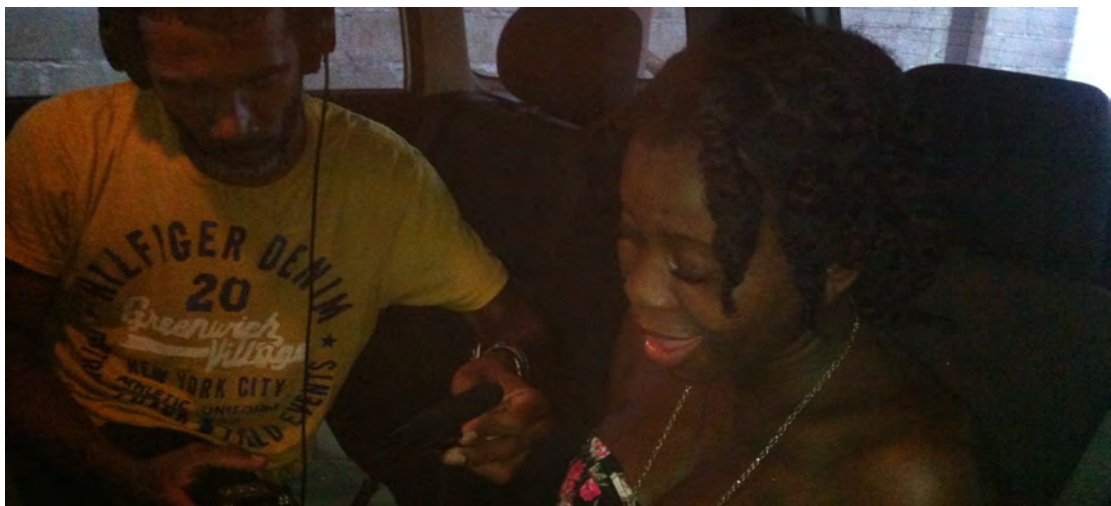

Mevrouw Marie is kapitein van het dorp Ofia Olo. Ze spreekt Aukaans en via haar kleindochter heb ik met haar gesproken. Ik merkte dat daardoor wat details verloren raakte in de vertaling. Marie verteld over haar jeugd in tegenstelling tot het dorp van nu. Ze verteld over de taken die zij als kapitein moet uit voeren.

Mayentha

*“Voordat ik zwanger raakte heb ik al Pangi gekregen.
Bij de marron wordt je dan van meisje naar vrouw geïnitieerd.
Als je Pangi hebt gekregen mag je een kind hebben.
Bij de kerk is het een zonde. Je moet eerst trouwen.
Boi, het is echt een hele djoegoe djoegoe.”*

Mayentha is een meisje van 19 en zwanger. Ze zit in een tweestrijd tussen marronmeisje zijn en christen zijn. Voor de kerk is het een schande dat ze zwanger is, want ze is niet getrouwd. Voor de marroncultuur is het geen probleem, want ze heeft al Pangi gekregen. Ze verteld over hoe zij bepaalde aspecten vanuit de marroncultuur wil blijven doen en over wat ze wil achterlaten, omdat dit volgens haar niet past binnen haar christen zijn.

Schrijven

In Nederland heeft mijn collega Nazmiye Oral, die de BVS verhalen normaliter schrijft, de eindverhalen van Ruth en Erna geschreven. Mij betrok ze in dit proces zodat ik in Suriname zelfstandig aan het werk kon. Een interview uittypen kost gemiddeld een dag. Dit uitgetypte interview las ik herhaaldelijk en haalde er een rode draad uit. Ik schreef een proefversie, liet deze een dag liggen, keek er weer naar, herschreef iets, etc. Vervolgens stuurde ik mijn vier optieverhalen naar Nazmiye en Titus Muizelaar. Zij pasten nog het een en ander aan in de structuur en dramaturgie en stuurden de verhalen terug naar mij. Ik vond dit een zeer leerzaam proces. Een verhaal schrijven kost veel meer tijd dan ik in eerste instantie dacht. Het is een creatief proces wat rijping nodig heeft. Soms moet je het verhaal een paar dagen wegleggen en weer met frisse ogen bekijken. In dit tijdbestek lukte dit niet altijd zodat er wat stress bij kwam kijken. Ik ben echter zeer trots en tevreden met de inhoud van de verhalen. Ik voeg ze als bijlage toe aan dit verslag ter inzage. Voordat we aan de opnames konden beginnen ben ik het verhaal met ieder persoon gaan lezen. Het was mooi om te zien dat ze zich er meteen in herkenden. Hier en daar pasten we wat feitelijkheden aan en toen was het repeteren en repeteren om de verhalen zo natuurlijk mogelijk gelezen te krijgen.

Opnames

Het zoeken naar een geluidsstudio op Moengo ging niet zo soepel. Volgens Marcel was er een studio en waren er een paar goede editors op Moengo. Helaas was de studio van een van die jongens niet meer werkzaam en de opnamestudio die in Tembe Art Studio gebouwd wordt was nog niet af. In overleg met het plaatselijke radiostation BOB mocht ik daar, in de enige geluidsdichte ruimte van Moengo, de verhalen opnemen.

Ik had hulp van Guno een plaatselijke MC. Toen we, anderhalve week voor het festival, een proefopname gingen maken kwamen we erachter dat de ruimte niet geschikt was. De computer en de microfoon stonden in dezelfde ruimte waardoor er een constante zoem onder de opname zat. Sowieso bleek er in het hele gebouw een zoem te horen zijn vanwege een generator. Ik had geen tijd en geld meer om met iedereen naar Paramaribo naar een professionele geluidsstudio te gaan en voor Mevrouw Marie en Bajesie zou dit ook geen optie geweest zijn. Ik belde een bevriende editor uit Paramaribo voor tips en hij zei dat we in een auto met gesloten deuren moesten opnemen.

Guno en ik gingen op pad met de mijn opnamerecorder en de microfoon die ik vanuit de subsidie had aangeschaft naar een plekje in de natuur zonder blaffende honden en spelende kinderen. We maakten een opname in de auto met dichte deuren, zonder airco aan en met de zweetdruppels aan onze neus hadden we gelukkig een prima opname! Zo hebben we alle opnames gedaan. We haalden iemand op, reden naar een rustige plek en namen per vijf zinnen op, want met 3 mensen in een dichte auto in een tropisch land, dat houdt je maar een paar minuten vol, dan gooiden we de deur open, ademden diep in en uit en hup deuren dicht en weer verder. Per opname waren we toch wel ruim anderhalf uur bezig. Naast de vier nieuwe verhalen heb ik het verhaal van Erna naar het Aukaans laten vertalen en door Jolanda, een Aukaanse dame van Tembe Art, laten inspreken.

Het verhaal van Mevrouw Marie kon ze helaas niet zelf inspreken. Ze kon niet goed lezen en het zou haar en mij teveel tijd kosten het uit het hoofd te doen. Ik wilde het verhaal in het Aukaans en in het Nederlands opnemen, maar dat liet de tijd niet toe. Ik heb er toen voor gekozen om haar wel een Nederlands versje op te laten zeggen wat ze in een interview liet horen. Ze spreekt geen Nederlands, maar kende dat versje nog van buiten. Daarna heb ik haar dochter Abessa het verhaal laten inspreken. Het verhaal van Mevrouw Marie heb ik dus vanuit de ik-vorm naar de 'mijn moeder vorm' omgeschreven.

Het verhaal van Marcel heb ik ook door iemand anders in laten spreken. Marcel was enorm druk voor het festival en had niet de tijd en de rust om te repeteren en het verhaal in te spreken. Ik heb toen de Aukaanse meneer Sonny Boy bereid gekregen om het verhaal eigen te maken en in te spreken.

Montage

Het monteren van de verhalen was een enorme klus. De geluidsopnames bleken helaas niet allemaal even goed gelukt. Mijn apparatuur was niet briljant en doordat we in de auto geen stroom hadden moest ik mijn opnameapparaat via batterijen van stroom voorzien, waardoor hij zwakker opnam. Guno heeft 1 verhaal gemonteerd, het Aukaanse, maar bleek al snel veel te druk te zijn met zijn andere baan. Ik heb toen Idi Lemmers ingehuurd, een editor die in Paramaribo woont. Ik kende hem al van toen ik eerder in Suriname woonde. Hij is erg professioneel en ik had nog maar een paar dagen en had alle hulp nodig. Ik ben toen een paar dagen naar Paramaribo gegaan om met hem de verhalen te editen. Ik maakte per verhaal een selectie van de zinnen die ik wilde gebruiken en maakt een ruwe edit in Adobe Audition. Idi maakte dat verhaal dan af in zijn professionelere programma's door zoveel mogelijk ruis, ademhaling, hikjes, smakjes en dergelijke eruit te halen. Dit was een enorm tijdrovende klus. We hebben nachten doorgehaald en zelfs de nacht voor het festival waren we nog de laatste fine-tuning aan het doen. Maar wat een heerlijk gevoel was het om de verhalen af te hebben!! Het was geweldig om de verhalen te laten horen aan mijn collega's en aan de mensen die de verhalen hadden ingesproken.

Masseuses

Ik heb zes vrouwen gevonden vanuit Moengo die drie dagen tijdens het festival als masseuse aan de installatie wilden deelnemen. Zoals ik eerder al schreef kwamen ze via via op mijn pad. Ik ging op pad door de starten van moengo met mijn massageolie, koptelefoon, blinddoek en verhalen en liet hen het verhaal van Erna of Ruth horen. Zo hoefde ik niet teveel uit te leggen, maar vroeg ik gewoon of ze dit met mij op het festival wilden doen. Zo kon ik ook de vrouwen bereiken die niet goed Nederlands spraken.

Het meeste indruk op mij maakte mevrouw Sherida. Ze deed mee met haar dochter. Degene die me aan haar had voorgesteld zei dat ze dat toch niet zou durven en veel te oud was. Toen ze dat hoorde zei ze in het Aukaans: 'wie ik? Meisje, je weet niks van mij. Ik ga je nog verbazen'.

En elke dag zat ze trots aan de massagetafel. Ze vertelde later dat ze weer naar school aan het gaan is en zichzelf wil ontwikkelen na een lange tijd zichzelf te hebben weggecijferd aan haar gezin.

Tijdens het voorbereiden en trainen van de masseuses kwamen het cultuurverschil tussen hen en mij erg naar voren. De dag voor het festival kwam ik met hen en met Aisa Winter en Maggie Schmeitz, die mij tijdens het festival ondersteunden samen. De dames waren erg stil en afwachtend en knikten alleen af en toe. Ik probeerde za wat los te krijgen, maar er werd alleen onderling af en toe wat gezegd in het Aukaans, waar om gelachen werd, waardoor ik soms dacht, 'o nee ze vinden mij heel stom en lachen alles uit.' Maggie vertelde me later dat dit echt een cultuurding is. Ik ben natuurlijk 'de ander' en het duurt even voor dat contact op gang komt, iemand zei mij in een gesprek 'marrons zijn eigenlijk altijd op hun hoede' en dat ervoer ik toen ook. Maggie stelde me gerust en zei: 'Soof als ze jou en je project echt stom vonden zouden ze hier niet zitten.'

Nadat ze waren geweest en we samen de verhalen hadden geluisterd stuurde ik ze allemaal een smsje waarin ik ze bedankte dat ze meededen en dat ik zo blij met ze was. Ik kreeg van allemaal een heel lief smsje terug en elke dag daarna waren ze op tijd en met een lach aanwezig. De laatste dag vroegen ze me: 'wanneer ga je weg' ik zei 'volgende week', zeiden ze: 'sang zo snel?, heb je facebook?' en ineens merkte ik dat we wel degelijk naar elkaar waren toegegroeid.

De installatie

De installatie was prachtig en precies zoals ik het me voor had gesteld. De tafels zijn gebouwd door Loso, de vaste klusjesman van Marcel. De kostuums, angisa's, kalabasjes voor de olie, de ringen voor onder de kalabasjes en de olie zelf heb ik allemaal samen met Tresna Pinas ontworpen en Tresna heeft alles laten maken of zelf gemaakt. Zij heeft dit met heel veel aandacht en precisie gedaan. Alles was op tijd af en het zag er prachtig uit. De witte koptelefoons, de roze mp3 spelers, de blauwe verhalenmenu's. Alle kleuren kwamen weer terug in de Pangistof.

Rondom de tafel hebben we van pangistof een rechthoek gemaakt met coco lampoe op de hoeken. Daardoor betraden mensen met veel respect de installatie. Het was mooi om het publiek er te zien instappen en uitstappen.

Een aantal reacties van de bezoekers:

"Wat een mooie manier om over elkaar te leren. Mag ik er nog eentje luisteren?"

"Het verhaal van Bajesie vond ik het mooist. In zo een korte tijd leert hij je zoveel over het bos en haar planten. Ik zelf ben marron, maar ik wist niets hiervan."

"Het was zo een rustpunt, ik voelde me ineens heel anders. Eigenlijk raken we dit kwijt, je hoort dit soort verhalen niet meer. Ik ben heel blij dat ik dit gehoord heb."

"Ik voelde me echt speciaal. Die massage was echt goed en het verhaal heel mooi."

"Het verhaal van Marcel heeft me enorm geïnspireerd. Je moet gewoon geloof in jezelf hebben en doorgaan."

"Wanneer komen jullie naar de stad?! Dit moeten mensen in de stad ook meemaken! Overal moeten mensen dit meemaken!"

EVALUATIE DOELSTELLINGEN

Gesprek openen

Het gesprek over het wel of niet vasthouden aan culturele marrontradities is zeker geopend. De mensen die ik interviewde hadden niet veel moeite om erover te praten, maar toch merkte ik dat er spanningsvelden zijn op Moengo. Met name tussen de kerk en de cultuur. Wat kan je nog wel doen, of wat is afgoderij? Wat mij verraste tijdens het festival is dat vooral de jonge mensen uit de stad erg geïnteresseerd waren in de verhalen. Er was een brassband vanuit Paramaribo die speelde op het festival. De eerste dag kwam een jonge jongen twijfelend bij de installatie staan en een beetje kijken. Uiteindelijk kreeg Maggie hem zover dat hij toch aan de tafel plaatsnam, zijn capuchon afdeed, even diep in en uit ademde en zich over gaf.

De volgende dag kwam de hele brassband langs, hij was zo enthousiast dat hij iedereen had getipt om ook te komen. Juist in de stad weten willen mensen deze verhalen ook horen zei hij, velen daar hebben geen idee wat hier afspeelt. Het gesprek is dus zeker geopend, maar ik denk dat we nog meer kunnen bereiken door met de installatie verder door Suriname te reizen.

Workshops

In mijn plan schreef ik dat ik ook workshops aan jongeren zou geven. In mijn eerste week heb ik wat theaterlessen gegeven, maar dit heb ik niet doorgezet. Ik had verwacht dat er groepen zouden zijn om mee te werken, maar daar aangekomen waren er bijna geen jongeren. De jongeren die er waren werkten met Tolin en mijn collega Junadry. Ik kon zelf jongeren gaan werven, maar ik heb er toen voor gekozen mij te focussen op het zoeken van de verhalen en het maken van de installatie. Dit bleek achteraf een heel goede keuze, want daar had ik al mijn tijd voor nodig.

Wel heb ik af en toe meegelopen bij repetities van de andere docenten en hier en daar bijgesprongen en tips gegeven. Aan de masseuses heb ik twee workshops gegeven. Eerst in duo's elkaar laten masseren en de verhalen laten luisteren. Daarna zijn we een hele middag samengekomen en hebben we de handelingen van de installatie geoefend en aandacht besteed aan de performance. Dat pakten ze erg mooi op en zaten daar als echte koninginnen.

Participatie Moengonezen

Ik vond het belangrijk om samen te werken met de mensen van Moengo. Ik wilde door mijn project ook werk generen en het echt samen doen. Mijn team was een hele leuke mix van mensen uit Moengo en uit de stad. Tresna ontwierp de materialen voor de installatie en maakte de olie. Zij stuurde haar vrouwengroep aan om de Pangi's en de Angisa's te maken. Loso heeft de tafels ontworpen en gemaakt. Guno heeft me geholpen met verschillende opnames en het editten van een verhaal. De 6 masseuses zijn van Moengo. Voor de finale edits heb ik de hulp moeten inroepen van idi Lemmers uit Paramaribo, ik had echt een professioneel iemand nodig om alles goed af te krijgen.

Aisa Winter en Maggie Schmeitz, theatercollega's uit Paramaribo hebben mij geholpen tijdens de installatie om het publiek te ontvangen. Ik had veel steun aan hun, het zijn Surinaamse dames die professioneel zijn in het performen en het begeleiden van groepen. Ik had het zonder hun op het festival niet gered.

Overdracht Maggie Schmeitz

Zoals ik in mijn plan schreef wilde ik de installatie overdragen aan iemand in Suriname zodat de installatie kan worden ingezet als ik niet meer in Suriname ben. Maggie heb ik vanaf het moment dat ik mijn plan schreef betrokken bij het project. Ze heeft mijn plannen gelezen en toen ik in Suriname was hebben geregeld contact gehad over hoe alles liep. Vanaf de dag voor het festival kwam ze naar Moengo en is daar tot een dag na het festival gebleven. Ze heeft alle verhalen geluisterd en de laatste dag de installatie eigenlijk zelfstandig gedraaid. Ze deed het fantastisch en begrijpt volledig hoe de installatie in elkaar steekt. Al het materiaal van de installatie van de tafels tot de mp3 spelers met de verhalen staan bij Maggie thuis in Paramaribo opgeslagen. Zij is momenteel de verantwoordelijke voor de installatie.

Toekomstplannen

Samen met Maggie en Sandra Ammersingh van de Nederlandse ambassade zijn we nu aan het brainstormen over hoe we de installatie verder in kunnen zetten. We hebbe zulk mooi materiaal in handen, het zou zonde zijn om dit niet verder te verspreiden. Ik zou graag een tour door verschillende wijken van Paramaribo doen met de installatie. En of een voorstelling maken waarbij de zes monologen samenkomen. Het liefst rondom de dag van de marrons 2015. Hier moeten we uiteraard subsidie voor aanvragen. We zijn nu aan het inventariseren waar dit zou kunnen en met wie we kunnen samenwerken. Het lijkt mij geweldig als we met de masseuses vanuit Moengo op tour kunnen met de installatie.

Verhalen in Nederland laten horen

Momenteel werk ik met Zina in de Bijlmer van Amsterdam. Daar wonen veel mensen van Surinaamse afkomst. Ik heb inmiddels bij drie evenementen in de Beauty Verhalen Salon een aantal Surinaamse verhalen laten horen. Dit werkte heel goed. Vooral onder de Surinaamse gemeenschap merkte ik veel herkenning. Het doet veel met mensen dat iemand is afgereisd naar 'hun' Suriname om verhalen te oogsten en hier weer naar hen te brengen. Dit zouden we echt met nog veel meer gemeenschappen vanuit Suriname kunnen doen.

Samenwerking met Tembe Art

Ik kreeg veel vertrouwen van Tembe Art om mijn eigen pad te bewandelen. Ze hebben mij in het begin erg goed op weg geholpen door mij aan verschillende mensen te koppelen. Ik werd wel in het diepe gegooid, maar dat vond ik ook wel fijn. Wat ik jammer vond is dat de gehele organisatie van het festival voornamelijk in Paramaribo aanwezig was. Daardoor voelde ik en mijn andere collega uit Nederland ons soms wat alleen tijdens ons werk op Moengo. Ik zit zo in elkaar dat als ik het gevoel heb op mijzelf aangewezen te zijn ik alles dan ook alleen ga doen en te weinig hulp vraag. Ik had dit anders kunnen doen. Tijdens het festival zijn de meeste medewerkers van het festival de verhalen komen luisteren, dat deed me erg goed. Ik denk dat de verhalen binnen Tembe Art nog verder gebruikt kunnen gaan worden. Een gesprek om dit vervolgtraject uit te denken volgt in het nieuwe jaar.

FINANCIËLE VERANTWOORDING

In de dit document de uitleg bij de realisatie van de kosten in het excelldocument.

KOSTEN VANUIT TEMBE ART

Reis en visumkosten

1100 euro

Tembe Art heeft mijn ticket en visumkosten betaald. Dit bedrag lag in de werkelijkheid iets lager dan 1100 euro. Zij hebben dit bekostigd vanuit de subsidie die ze van de Nederlandse Ambassade hebben ontvangen voor het Moengo Festival of Theatre and Dance. De boeking is buiten mij om gegaan, ik heb dus geen bon of factuur hiervan.

KOSTEN VANUIT DE NEDERLANDSE AMBASSADE

Salariskosten Sophia en anderen

3250 euro

Zoals afgesproken heb ik 2000 euro ontvangen voor mijn werkzaamheden op Moengo. Vanuit het overige bedrag van 1250 euro heeft Tembe Art Maggie Schmeitz betaald en het loon van de timmerman en de naaisters. Ik heb er geen zicht op of dit totale bedrag is uitgegeven, de betalingen gingen buiten mij om. Voor de 2000 euro die ik heb ontvangen heb ik een kwitantie ondertekend.

KOSTEN VANUIT JOHAN FERRIER FONDS

Installatiekosten

2850 euro

In de bijgevoegde excelsheet is een overzicht te vinden van mijn begroting en realisatie. Een groot verschil tussen begroting en realisatie is ontstaan bij de opname en montagekosten van de verhalen. Ik had dit begroot op 500 euro, maar dit was, achteraf gezien, zeer onrealistisch. Alleen de opname en montagekosten van de twee verhalen die ik in Nederland heb opgenomen kwamen daar al bovenuit. En dan moest ik nog vijf nieuwe verhalen opnemen en laten monteren in Suriname. Ik heb dit geprobeerd op te lossen door zelf een groot gedeelte te monteren, maar ik ben geen professional en heb omwille van de artistieke kwaliteit alsnog een professionele editor ingehuurd om de klus af te maken.

Een andere onvoorziene kostenpost waren de benzinekosten van de auto die fungeerde als opnamestudio. We moesten steeds mensen ophalen en naar een rustige locatie op Moengo rijden om op te nemen. Dit kostte uiteraard benzine en ik moest een kleine vergoeding betalen voor het gebruik maken van de auto van de desbetreffende persoon. Ook zijn de 'adoptiekosten', oftewel de vrijwilligersvergoedingen hoger uitgevallen.

Ik wilde graag iedereen die meewerkte aan de interviews en het inspreken van het verhaal, wat toch in totaal een dag werk was, een vrijwilligersvergoeding geven. Ook de zes dames die drie dagen als masseuse aan de installatie hebben meegewerkt heb ik een vrijwilligersvergoeding gegeven. Als blijk van waardering en om er zeker van te zijn dat mensen hun afspraken na zouden komen. Ik heb hier toen ik in Suriname zat contact over gezocht met Ingelise van het fonds, zij heeft dit besproken met de financiële afdeling en die hebben het akkoord gegeven dat ik dit mocht vergoeden vanuit mijn subsidie. De €446,69 euro die ik boven mijn budget ben uitgekomen zal worden bijgedragen door Zinaplatform.